

Jaarplan Unit Architectuur en Standaarden 2017

In het jaarplan worden de geformuleerde doelstellingen van de unit Architectuur en Standaarden uitgewerkt voor de verschillende onderdelen van het productportfolio.

Het productportfolio van de unit Architectuur en Standaarden bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Gemma
 - a. Architectuurmodellen
 - b. Gegevensstandaarden/informatiemodellen
 - c. Berichtenstandaarden
 - Algemene uitgangspunten
 - Koppelvlakstandaarden
2. Softwarecatalogus
3. Monitors
 - a. Doelgerichte Digitalisering
 - b. Compliancy
4. Leveranciersmanagement
5. StUF-testplatform
6. Gemma-online
7. Expertise

In het unitplan A&S is vanuit de belangrijkste interne en externe ontwikkelingen een aantal hoofdthema's geformuleerd voor het productportfolio, te weten:

1. Verbinden met programma's, projecten en units binnen KING
2. Sturende en agenda zettende rol van GEMMA verbeteren
3. GEMMA dichterbij gemeenten brengen
4. Autonome doorontwikkeling GEMMA
5. Vernieuwing Standaarden
6. Interne processen verbeteren, tooling.
7. Innovatiespoor architectuur en standaarden

Hieronder wordt per thema de effecten daarvan op het productportfolio uitgewerkt.

1. **Verbinding met programma's, projecten en units binnen KING**

1.1 **GEMMA portfolio verbinden met programma's en visa versa: randvoorwaarden**

Veel grootschalige veranderingen vinden plaats via projecten en programma's die businessvraagstukken van en voor gemeenten uitwerken en realiseren. Voorbeelden hiervan zijn in het verleden het Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP) en huidig en toekomstig implementatie Basisregistratie Personen, Informatievoorziening Sociaal Domein, harmonisatie van de omgevingswetgeving, uitvoering van de Digitale Agenda 2020. Alle projecten en programma's hebben een informatiekundige insteek waarbij het productportfolio Architectuur en Standaarden de basis is. In het verleden is dat echter niet altijd onderkend waardoor projecten en programma's autonoom producten en diensten ontwikkelde die naderhand, al dan niet na aanpassingen, geïntegreerd moesten worden in het productportfolio. Dit is een niet wenselijke situatie en door onderling afspraken te maken met de andere unitmanagers van KING, die tevens verantwoordelijk zijn voor de realisatie van programma's en projecten, wordt dit in toekomst voorkomen. Ook gaan we zorgen voor een betere verbinding door te denken vanuit een vertrekpunt vanuit Architectuur en Standaarden, en een goede borging van wat programmatisch ontwikkeld is in een bijgewerkte versie van dat onderdeel in Architectuur en Standaarden.

Acties:

1. Met elke unitmanager KING worden bindende afspraken gemaakt over de inzet van het productportfolio van A&S en deze afspraken worden regelmatig met elkaar geëvalueerd.
2. Architecten met materiekkennis van A&S worden ingezet bij de programma's, projecten en andere units. Naast het beschikbaar stellen van hun expertise fungeren zij als verbindingsofficier tussen de unit A&S en het betreffende programma, project (Haalplicht).
3. Elke architect is verantwoordelijk voor het ophalen van de benodigde expertise vanuit het team A&S ten behoeve van probleemanalyse, en doorontwikkeling van het productportfolio.
4. Projecten geïnitieerd vanuit doorontwikkeling productportfolio worden altijd voorafgegaan door een kick-off waarbij minimaal de business waarop de ontwikkeling effect kan hebben wordt uitgenodigd.
5. In het teamoverleg worden de belangrijkste ontwikkelingen met effect voor het productportfolio A&S met elkaar gedeeld (Brengplicht)

1.2. Verbinding met DA2020

De huidige GEMMA architectuur biedt een raamwerk en kaders voor het positioneren van diverse ontwikkelingen die vanuit gemeenten worden voorgesteld. Door deze vragen en initiatieven te plotten op een architectuur wordt duidelijk op welke onderdelen we als VNG KING moeten acteren (standaard voorzieningen) en waar de vrijheid bij gemeenten moet liggen (gebruikersinterface en beleidsvrijheid).

- Vanuit GEMMA stellen we in 2017 als eerste een architectuur op waarin we de toepassing van "apps" kunnen afbeelden. Daarbij zal vooral aandacht worden gevraagd voor de eisen en randvoorwaarden om hier goed en verantwoord mee te kunnen werken. Denk aan splitsing van data en software, beveiliging, privacy, hosting, etc.
- Deze architectuur sluit aan op de bredere ontwikkeling van een architectuur waarbij we een gestandaardiseerde data laag, een laag met functionaliteit voor toegang en gebruik en een laag met verbindende infrastructuur vorm geven.
- De tooling vanuit GEMMA zal aanvullende functionaliteit krijgen om de doelen van de DA2020 te ondersteunen. Zo zal de monitor doelgerichte digitalisering verder vorm worden gegeven. Ook zal meer inzicht worden gegeven over de mate waarin leveranciers en gemeenten voldoen aan de afgesproken architectuurprincipes en standaarden.
- De DA2020 is voor een deel gebaseerd op initiatieven vanuit gemeenten. Collectivering vraagt ook om het ontwikkelen van functies die niet op die wijze worden voorgesteld. Een duidelijke architectuur helpt om ontbrekende stukken zichtbaar te maken.
- Vanuit GEMMA zal ook een bijdrage worden geleverd aan het geven van uitleg over het implementeren van de ontwikkelde functies. Dit kan zowel intern (wat is werken onder architectuur bij programma's) als extern (hoe pas ik het ontwikkelde in mijn gemeente toe) plaatsvinden.
- Regie op de architectuur van de projecten binnen DA2020 vormgeven vanuit team architectuur en standaarden (constructief en meedenkend). Ook werken aan een overkoepelend beeld
- Verbinding Architectuur, standaarden en strategische sourcing (landelijk, collectief gemeentelijke en gemeentelijk). "Collectiveren onder architectuur"

1.3. Verbinding met Omgevingswet

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de uitwerking daarvan binnen de Uitvoering Informatievoorziening Omgevingswet (UIVO) vraagt in 2017 een forse inspanning vanuit de unit A&S:

- Het programma DSO: vraagt inbreng in diverse architectuurprojecten zoals de architectuurschetsen van de verschillende informatiehuizen en voorzieningen.
- Het programma DSO: Het ontwikkelen en opstellen van standaarden vraagt om inzet vanuit de expertise op het gebied van modelleren van gegevens en het uitwisselen daarvan. Ook is inzet gevraagd in de stuurgroep rond het ontwikkelen van deze nieuwe standaarden.
- Het programma DSO: vraagt ook inzet vanuit A&S in de rol van een Gemeenten-CIO in de Stelsel Architectuur Board (SAB) voor het DSO. Om deze rol goed in te vullen is een ondersteunende structuur nodig om richting en inhoud voor te bereiden.
- Autonom: De basis voor het opstellen van informatiemodellen wordt samen met het Kadaster en Geonovum vormgegeven in een zogenaamd KKG model: een metamodel voor het opstellen van informatiemodellen. Ook richten we gezamenlijke tooling in om het opstellen van standaarden te vereenvoudigen.
- Autonom: Vanuit GEMMA wordt de domeinarchitectuur ruimte verder ingevuld om als een eenduidig vertrekpunt te dienen voor de ontwikkelingen rond de omgevingswet.
- UIVO: Dit programma vraagt om inzet van de verschillende specialisten vanuit A&S om de doelarchitectuur van de benodigde gemeentelijke informatievoorziening vorm te geven, standaarden te ontwikkelen en gezamenlijk uit te voeren functionaliteit te beschrijven.

2. Sturende en agenda zettende rol van GEMMA verbeteren

Uit het laatste productwaarderingsonderzoek komt als signaal: GEMMA/KING moet meer sturend en agenda zettend worden naar de omgeving. Bijvoorbeeld grip nemen bij landelijke voorzieningen en andere trajecten. Dit sluit ook aan bij de visie zoals we die als unit hebben geformuleerd.

Acties:

GEMMA of productportfolio

- Landelijke voorzieningen afbeelden op de GEMMA en een beeld van een ontwikkel pad vanuit gemeentelijk perspectief neerzetten.
- in nauwe samenwerking met de adviesgroep informatievoorziening, expertisecentrum Informatiebeleid en de Commissie D&I formuleren van een "verlanglijst" vanuit de gemeentelijke architectuur.
- Incorporeren van de GDI en GGI in de bedrijfsvoering en dienstverlening van gemeenten (gemeentelijk veld van informatievoorziening).
- Collectieve voorzieningen in de architectuur duiden.

2.1. Grip op stelsel en andere landelijke voorzieningen

Gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden maken steeds intensiever gebruik van basisregistraties en andere landelijke voorzieningen. Vanwege de grotere afhankelijkheid van gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden zal KING meer invloed nemen door sterkere vertegenwoordiging in adviesraden, afnemers overleggen en andere relevante overlegstructuren.

De gesprekken over een mogelijke ontwikkeling van een gegevenslandschap vragen ook om inzet vanuit GEMMA. In eerste instantie in de projectgroep en Kennis- en toetsgroep waarin deze plannen worden vormgegeven. Daarnaast in de uitwerking van deze denkrichting in de GEMMA architectuur en bij landelijke ontwikkelingen (denk aan Digitaal Stelsel Omgevingswet).

Acties:

- Vertegenwoordiging in de in de projectgroep.
- Deelname aan de Kennis- en toetsgroep.

- Uitwerking van deze gedachte in een data laag en werken met informatiefuncties die op diverse plekken georganiseerd zijn (in de cloud, decentraal, bij ketenpartners, etc.)

2.2. Bestuurlijke verankering werken onder architectuur

Het is wenselijk om het werken onder architectuur en het toepassen van standaarden bestuurlijk te verankeren. Daarbij moet ook de verbinding worden gelegd met diverse hulpmiddelen (zoals GIBIT, collectivisering, standaarden) om werken onder architectuur bij gemeenten te ondersteunen.

Hiervoor zal in 2017 het gesprek met onder andere ECIB van de VNG worden gevoerd om dit vorm te geven.

3. GEMMA Dichter bij Gemeenten brengen

Uit het productwaarderingsonderzoek komt ook de wens om de GEMMA dichterbij Gemeenten te brengen. Dit kan op verschillende manieren:

- Uitwerken van een handreiking o.i.d. over "Werken onder architectuur" in relatie tot GEMMA.
- Illustreren van het toepassen van de GEMMA door het uitwerken van toepassingsvarianten.
- Gemeenten ondersteunen bij de toepassing van "werken onder architectuur".
- Het actief opzoeken en publiceren van praktijkcases met problemen en oplossingen o.b.v. de GEMMA
- De verbinding zoeken met initiatieven binnen KING en de VNG rond het aanbieden van leergangen of cursussen aan gemeentelijke deelnemers.
- De ontwikkeling van GEMMA ook onderdeel maken van de te ontwikkelen roadmap.

3.1. Samenwerkingsvormen in GEMMA

Gemeenten werken steeds meer samen. Dat gebeurt in uiteenlopende vormen zowel in bundeling van uitvoeringstaken als op het vlak van informatiemanagement en ICT. Verder maken gemeenten steeds intensiever gebruik van landelijke voorzieningen. In GEMMA zullen we een meer functionele invalshoek kiezen waarbij dan duidelijker de keuze kan worden gemaakt om dit gezamenlijk of in een keten uit te voeren.

3.2. GEMMA Inrichtingsvarianten en implementatie

Gemma deelt het applicatielandschap op in logische functionele blokken, formeel referentie componenten genoemd. In de praktijk komen bij gemeenten en leveranciers meerdere ICT inrichtingsvarianten voor. Bekende benaderingswijzen zijn bijvoorbeeld "best of breed" of "all-in one". In de praktijk zijn er veel vragen van gemeenten over de inrichting in functionele componenten en de wijze waarop standaarden dan worden ingezet om tot de juiste uitwisseling van gegevens te komen.

In 2017 zal mogelijk een gemeentelijke klankbordgroep implementatieondersteuning worden vormgegeven. Ook zal worden onderzocht of via leerkringen of een "academie" hulp kan worden geboden bij het toepassen van de GEMMA.

3.3. Hogere datakwaliteit en informatie verbinden voor vraagsturing

KING heeft steeds meer instrumentarium (Softwarecatalogus, StUFtestplatform, GEMMA -online, Waar staat je gemeenten) met waardevolle informatie. Vanwege toenemend gebruik van de softwarecatalogus voor bijvoorbeeld inkoopondersteuning binnen Digitale Agenda 2020 zal de verhoging van de datakwaliteit verder worden opgepakt. Ook zullen bronnen met overlappende informatie zoals RSGB en de stelselcatalogus meer met elkaar worden verbonden door het gebruik van verwijstechnieken (URI's).

3.4. Gemeentelijke vraagsturing versterken

Sinds eind 2015 is er een gemeentelijke adviesgroep informatievoorziening opgericht als een eerste stap naar een sterkere inhoudelijke vraagsturing op de ontwikkeling van GEMMA vanuit gemeenten. Ook de resultaten van het 2^e klanttevredenheidsonderzoek leiden tot aanpassingen in het GEMMA portfolio.

Op het punt van standaarden zal in 2017 gekeken worden naar manieren om de afstemming tussen vraag en aanbod vanuit een gemeentelijk perspectief te versterken.

3.5. Communicatieplan GEMMA

De communicatie inspanningen op GEMMA zijn minimaal geweest (blijkt ook uit productwaarderingsonderzoek). Dit moet in 2017 meer aandacht krijgen met een concreet integraal communicatie- en marketingplan. Daarbij zal ook aandacht en inspanning nodig zijn bij de vernieuwing van de inrichting van GEMMA.

4. Autonome Doorontwikkeling van de GEMMA architectuur

De GEMMA heeft de laatste jaren een grote doorontwikkeling gekend naar GEMMA2. In 2017 zullen de ontwikkelingen minder ingrijpend, maar meer divers zijn.

4.1. Uitwerken Technische architectuur

De technische architectuur is nooit uitgewerkt binnen GEMMA. Met de ontwikkeling meer gemeenschappelijk infrastructurele voorzieningen en de druk op informatiebeveiliging en privacy is het vormgeven van deze laag noodzakelijk. Hierbij zal worden aangehaakt bij de collectief aan te besteden functies vanuit DA2020 en de ontwikkeling van de landelijke GDI (Gemeenschappelijke Digitale Infrastructuur) en de GGI (Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur).

4.2. Beveiliging in GEMMA

In samenwerking met de IBD zal een verbinding worden gelegd tussen de verschillende architectuur componenten in GEMMA en de BIG maatregelen die daarop van toepassing zijn. Op die wijze is er voor gemeenten een beter zicht op maatregelen die zij in bepaalde delen van hun informatievoorziening moeten treffen.

4.3. Afronden vernieuwing GEMMA Procesarchitectuur

In 2016 is gestart met het vernieuwen van de procesarchitectuur. Dit zal in 2017 verder worden uitgewerkt. Daarbij is ook de verbinding met de zaaktypen, de selectielijst archieven en zaak en procesgericht werken aan de orde.

4.4. Domeinarchitectuur bedrijfsvoering

Dit is de laatste domeinarchitectuur die binnen GEMMA is voorzien. Deze zal in 2017 worden vormgegeven.

4.5. Architectuur voor managementinformatie uitwerken

De GEMMA biedt veel ondersteuning bij het inrichten van de processen binnen gemeenten en gemeentelijke ketens. Minder uitgewerkt is een beeld van de benodigde inrichting voor management en stuurinformatie. Er ligt al een aanbod van Den Haag om hiervoor input te leveren. In 2017 zal een start worden gemaakt om de benodigde opzet voor managementinformatie te ondersteunen.

4.6. Uitwerken Thema informatie en archiefbeheer

Verbinding leggen tussen de baseline informatiehuishouding gemeenten en de diverse beschikbare producten die helpen bij archiefbeheer zoals de selectielijst, architectuur e-depot en zaakgericht werken.

4.7. Ontbrekende onderdelen mogelijk vormgeven

- Toegang tot gegevens
- Rollencatalogus
- informatiemodel voor medewerkers
- Ketenfunctionaliteit zichtbaar maken

4.8. Privacy by design

Aandacht voor privacy in relatie tot gegevensmanagement, processen en uitwisseling van gegevens is van belang. Hierbij ligt een relatie met de verordening gegevensbescherming en de wet Open Overheid

4.9. Doorontwikkeling Softwarecatalogus

Het instrument Softwarecatalogus krijgt steeds meer een functie als basisregistratie voor gemeentelijke applicaties. Die functie zal sterker worden neergezet waarbij de relatie met andere instrumenten zoals het StUFtestplatform en GEMMA-online een belangrijk aandachtspunt is. Daarnaast een goede verbinding met rapportages zodat de informatie kan fungeren als bron voor diverse analyses. Het opnemen van nieuwe architectuurplaten vanuit GEMMA2 vraagt ook om inzet en aanpassingen in 2016.

4.10. Doorontwikkeling Standaarden

De standaarden die vanuit het programma NUP zijn ontwikkeld kennen een flink aantal implementaties. Vooral de standaarden gericht op zaakgericht werken (zaak-document services, documentcreatie en pre-fill e-formulieren) bieden veel kansen om breder te worden ingezet. Deze standaarden vormen ook de basis voor gebruik in ketens zoals bij CORV het geval is. Ook moeten de standaarden worden aangepast de nieuwe versie van de informatiemodellen RSGB en RGBZ.

Het door ontwikkelen van standaarden heeft een sterke relatie met de vernieuwing van de standaarden zoals die in 2016 in gang is gezet.

5. Vernieuwing standaarden

Binnen de unit is een groot deel van de gemeentelijke standaarden voor gegevens en berichtenverkeer in beheer. Het aanpassen van deze standaarden op nieuwe basisregistraties en het voorbereiden op ontwikkelingen zoals de omgevingswet vraagt om een andere wijze van standaardiseren. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met andere uitwisselingsmogelijkheden en de noodzaak om meer geautomatiseerd te werken (schema en code generatie). Hiervoor is in 2016 een plan opgesteld en afgestemd met diverse betrokken partijen. De aanpak verschuift sterk naar het werken met eindproducten oftewel koppelvlakstandaarden. De standaarden die we vanuit de NUP opdracht beheren moeten bij die werkwijze aansluiten.

In 2017 zal dit plan ten uitvoer worden gebracht. Dit vraagt om een forse inspanning van alle medewerkers die zich met het standaardisatie vraagstuk bezig houden. Ook zal aanvullende expertise nodig zijn om op onderdelen een verdieping of versnelling door te voeren.

5.1. Standaarden(koppelvlakken) onder architectuur brengen

Onderdeel van het vernieuwen van de standaarden is het verbinden van de standaarden met de GEMMA architectuur, vooral de applicatiefuncties en referentiecomponenten. Dit kan door de services uit de koppelvlakken telkens goed en eenduidig met de referentiecomponenten van de GEMMA te verbinden. De toelichtende architectuurplaatjes op het koppelvlak kunnen dan ook deel gaan uitmaken van de GEMMA architectuur (bv. als GEMMA patronen).

6. Interne processen verbeteren, tooling, ondersteunende processen

6.1. Automatisering en optimalisatie van eigen processen

Het GEMMA portfolio breidt steeds verder uit. Om de doorontwikkeling en het beheer snel, efficiënt en met een hoge voorspelbare kwaliteit uit te kunnen voeren zal worden geïnvesteerd in het automatiseren van eigen processen en tooling. De tooling zal waar mogelijk ook als open source aan andere beheerders of andere belanghebbende beschikbaar worden gesteld.

6.2. Inhoudelijk beheer GEMMA architectuur vormgeven

Er zijn inmiddels veel GEMMA architectuurproducten ontwikkeld. Ook de GEMMA architectuur repository is fors gegroeid. GEMMA architectuur wordt steeds breder ingezet: als basis voor koppelvlakken, als basis voor de SWC, als eis in de GIBIT. Er is behoefte aan structureel inhoudelijk beheer en aandacht voor kwaliteitszorg van de GEMMA architectuur. In 2017 zal worden onderzocht welke capaciteit en vaardigheden binnen het huidige team nodig zijn.

6.2 Applicatiebeheer structureel inrichten

Het niet inhoudelijk beheer van onze groeiende groep applicaties vraagt aandacht in 2017. Een voorstel om dit uniform in te richten, mogelijk in samenhang met andere functies binnen KING, zal worden opgesteld.

7. Innovatiespoor Architectuur en Standaarden

Het is nodig om ook vanuit A&S ruimte te maken voor het volgen en duiden van een aantal ontwikkelingen die van invloed gaan zijn op de gemeentelijke informatievoorziening. Hierbij is te denken aan:

- Smart cities beweging. Technologie inzetten om maatschappelijk vraagstukken op te lossen.
- Blockchain. Deze ontwikkeling biedt kansen als het gaat om anders uitwisselen van gegevens tussen ketenpartners.